DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)
2. maj 1990 *

I sag C-293/88,

angående en anmodning, som Raad van Beroep, Amsterdam, i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

E. M. Winter-Lutzins, Minden (Forbundsrepublikken Tyskland)

mod

Sociale Verzekeringsbank ved direktionen, Amsterdam (Nederlandene),

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 10, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), herunder navnlig bilag VI, litra J »Nederlandene«, punkt 2, litra a) og f),

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, F. A. Schockweiler, og dommerne G. F. Mancini og T. F. O'Higgins,

generaladvokat: M. Darmon
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl

* Processprog: nederlandsk.

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Sociale Verzekeringsbank, sagsøgte i hovedsagen, ved advokaterne B. H. ter Kuile og E. H. Pijnacker Hordijk, Haag og Bruxelles,

— den nederlandske regering ved plaatsvervangend secretaris-generaal i Udenrigsministeriet H. J. Heinemann som befuldmægtiget og

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent R. D. Gouloussis og B. J. Drijber, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der under retsmødet den 9. november 1989 er afgivet mundtlige indlæg af Sociale Verzekeringsbank ved advokat E. H. Pijnacker Hordijk, af den nederlandske regering ved J. W. De Zwaan og af Kommissionen ved B. J. Drijber,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 7. februar 1990,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 17. august 1988, indgået til Domstolen den 7. oktober s.å., har Raad van Beroep, Amsterdam, i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 10, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), herunder navnlig bilag VI, litra J »Nederlandene«, punkt 2, litra a) og f).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag, som den tyske statsborger E. M. Winter-Lutzins har anlagt mod direktionen for Sociale Verzekeringsbank (herefter benævnt »SVB«) vedrørende anvendelsen af Algememe Ouderdomswet (nederlandsk lov om almindelig alderspension — herefter benævnt »AOW«), og nærmere bestemt vedrørende SVB's beregning af den alderspension, Winter-Lutzins har ret til.

3 Ved AOW indførtes en almindelig alderspensionsordning, som omfatter alle personer med bopæl i Nederlandene. Størrelsen af alderspensionen er afhængig af det antal år, den pågældende har været forsikret mellem det fyldte 15. og det fyldte 65. år. AOW indeholder en overgangsordning, hvorefter perioder fra det fyldte 15. år og til lovens ikrafttrædelsestidspunkt, den 1. januar 1957, under visse forudsætninger ligestilles med forsikringsår (herefter benævnt »overgangsordningen«). Uden en sådan overgangsordning ville ingen før 2007 kunne gøre krav på fuld AOW-pension, idet pensionen andrager 2% af mindstelønnen for hvert forsikringsår.

4 Blandt forudsætningerne for denne ligestilling er, at man, med eller uden afbrydelser, skal have boet seks år i Nederlandene efter det fyldte 59. år, jfr. AOW's artikel 55, stk. 1, (herefter benævnt »seksårsreglen«), og ifølge artikel 56, stk. 6, skal være bosat i Nederlandene efter sit fyldte 65. år (herefter benævnt »bopælskravet«).

5 Artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 bestemmer:

»Kontantydelser... ved alderdom... hvortil der er erhvervet ret efter lovgivningen i en eller flere medlemsstater, kan, medmindre andet er bestemt i denne forordning, ikke nedsættes... som følge af, at den berettigede er bosat i en anden medlemsstat end den, hvori den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er beliggende«.

6 Bilag VI, litra J »Nederlandene«, punkt 2, litra a), til forordning nr. 1408/71 indeholder følgende bestemmelser vedrørende anvendelsen af AOW:

»a) Som forsikringsperioder tilbagelagt efter nederlandsk lovgivning om almindelig alderdomsforsikring anses også perioder før den 1. januar 1957, i hvilke en berettiget person, der ikke opfylder betingelserne for, at nævnte perioder kan ligestilles med forsikringsperioder, efter sit fyldte 15. år har været bosat på nederlandsk område, eller i hvilke han har haft lønnet beskæftigelse i Nederlandene for en arbejdsgiver i nævnte land, medens han var bosat på en anden medlemsstats område.

...

f) Ved beregning af alderspension medregnes de i litra a) og c) omhandlede perioder kun, såfremt den pågældende efter sit fyldte 59. år har været bosat i seks år på en eller flere medlemsstaters område, og kun så længe han er bosat på en af disse medlemsstaters område.«

7 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at Winter-Lutzins, der er født den 15. februar 1922 i Tyskland, i perioden 1. januar 1966 til 30. november 1983 var bosat i Nederlandene med sin ægtefælle, og at hun her arbejdede som lønmodtager fra 1973 til 1980, da hun fik tildelt en ydelse for uarbejdsdygtighed i henhold til Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering (nederlandsk lov om uarbejdsdygtighed). 1. december 1983 bosatte Winter-Lutzins sig igen i Forbundsrepublikken Tyskland. Ved sit fyldte 65. år fik hun ret til alderspension ifølge AOW.

8 Ved beregningen af pensionen nedsatte SVB den fulde pension med 56% svarende til 28 år uden forsikring, nemlig fra 15. februar 1937 (da Winter-Lutzins fyldte 15 år) til 1. januar 1966 (da ægteparret Winter-Lutzins tog bopæl i Nederlandene). Grunden til denne nedsættelse var, at Winter-Lutzins ikke opfyldte bopælskravet, der er en forudsætning for anvendelsen af overgangsordningen.

9 Winter-Lutzins indbragte sagen for Raad van Beroep, der fandt, at det kunne udledes af Domstolens praksis, at artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 indebærer, at retten til fordelene efter overgangsordningen ikke kan nægtes den forsikrede alene med den begrundelse, at hun ikke den dag, hun fyldte 65 år, havde bopæl i Nederlandene. Ifølge den nationale retsinstans regulerer bilag VI særlige tilfælde vedrørende anvendelsen af forordning nr. 1408/71 på nederlandsk lovgivning om alderspension, men indeholder kun bestemmelser om, at perioder forud for den 1. januar 1957 kan ligestilles med forsikringsperioder for berettigede personer, som ikke opfylder betingelserne efter AOW's artikler 55 og 56 for tilkendelse af fordele efter overgangsordningen.

10 Raad van Beroep, Amsterdam, har derfor anmodet Domstolen om en præjudiciel afgørelse af følgende spørgsmål:

»Skal artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 fortolkes således, at en national bestemmelse er i strid hermed, når den indebærer, at retten til overgangsfordele ifølge national lovgivning kan afslås, alene fordi den pågældende ikke er bosat på den stats område, hvor den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er beliggende, også når henses til, at bilag VI til forordningen indeholder særregler om medregning af perioder forud for den 1. januar 1957 som forsikringsperioder for personer, der opfylder visse betingelser?«

11 Vedrørende sagens retlige baggrund og de faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb samt de skriftlige indlæg for Domstolen henvises i øvrigt til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

12 Det bemærkes først, at bestemmelserne i bilag VI til forordning nr. 1408/71, der direkte er affattet under hensyntagen til bestemmelserne i AOW med henblik på at supplere dem, skal læses i sammenhæng med den ordning og de bestemmelser, der gælder ifølge national lovgivning. Ifølge AOW-ordningen er de perioder, der tilba-

gelægges før 1. januar 1957, og for hvilke der ydes alderspension i henhold til AOW's artikler 55 og 56, ikke reelle forsikringsperioder, da der ikke skulle betales bidrag for disse perioder. Det eneste forsikringskriterium er bopælskravet.

13 Det bemærkes herefter, at Domstolen i dom af 25. februar 1986, Spruyt (284/84, Sml. s. 685) udtalte, at bestemmelserne i forordning nr. 1408/71, herunder bilag VI hertil, der er vedtaget i medfør af Traktatens artikel 51, skal fortolkes i lyset af formålet med sidstnævnte artikel, som er at gennemføre den størst mulige grad af fri bevægelighed for vandrende arbejdstagere, hvilket er en del af Fællesskabets grundlag.

14 Således forpligter artikel 51 Rådet til at vedtage de foranstaltninger vedrørende social sikkerhed, der er nødvendige for at gennemføre arbejdskraftens frie bevægelighed, blandt andet regler om udbetaling af ydelserne til personer, der har bopæl på medlemsstaternes område. Målet for artiklerne 48-51 ville ikke blive nået, hvis arbejdstagerne ved at udøve deres ret til fri bevægelighed skulle miste de sociale fordele, som sikres dem ved en medlemsstats lovgivning.

15 Således skal det ved artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 om ophævelse af bopælsbestemmelser sikres, at den berettigede kan modtage sociale sikringsydelser også efter at have bosat sig i en anden medlemsstat, samt at den frie bevægelighed for arbejdstagere begunstiges ved en beskyttelse af de berettigede mod tab som følge af, at de flytter fra en medlemsstat til en anden. Som fastslået af Domstolen i dom af 7. november 1973, Smieja (51/73, Sml. s. 1213) kræver dette formål, at beskyttelsen også omfatter en begunstigelse, der, uanset at den er hjemlet i en særordning såsom overgangsordningen i AOW, giver sig udslag i en forhøjelse af det pensionsbeløb, som i øvrigt ville tilkomme den berettigede.

16 De særlige bestemmelser om gennemførelsen af dette princip, for så vidt angår anvendelsen af nederlandsk lovgivning om almindelig alderdomsforsikring, findes i bilag VI, litra J »Nederlandene«, punkt 2, i forordning nr. 1408/71, hvorved be-

mærkes, at bestemmelsen i artikel 10 om ophævelse af bopælsbestemmelser ikke uden begrænsning kan anvendes på en lovgivning om almindelig alderdomsforsikring, hvorefter det er tilstrækkeligt blot at have bopæl i Nederlandene.

17 Ifølge punkt 2, litra a), gælder derfor for personer, der som fastlagt i litra f) i seks år efter det fyldte 59. år har været bosat på en anden medlemsstats område, at perioder før lovens ikrafttræden anses for forsikringsperioder, såfremt der er tale om perioder, i hvilke den berettigede har været bosat i Nederlandene eller haft lønnet beskæftigelse dér. Sådanne perioder udgør således efter den nederlandske ordning en tilstrækkelig tilknytning.

18 Bopælsbestemmelserne kan ikke have til følge, at retten til ligestilling af perioder tilbagelagt før 1. januar 1957, hvorunder en person efter sit fyldte 15. år havde tilknytning til Nederlandene, fortabes. De øvrige følger af bopælsbestemmelserne er, for så vidt angår AOW's overgangsordning, i overensstemmelse med bestemmelserne i bilag VI, der her begrænser artikel 10's anvendelsesområde.

19 Ved anvendelse af artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 under hensyntagen til bestemmelserne i bilag VI kan personer, der ikke opfylder bopælskravet, og som ikke har haft nogen tilknytning til Nederlandene i perioden fra deres fyldte 15. år til den 1. januar 1957 nægtes ret til ligestilling af denne periode med forsikringsperioder i henhold til AOW.

20 Herefter skal det af Raad van Beroep, Amsterdam, forelagte præjudicielle spørgsmål besvares med, at artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at en national bestemmelse, hvorefter en persons ret til overgangsfordele ifølge national lovgivning kan afslås, alene fordi den pågældende ikke er bosat på den stats område, hvor den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er beliggende, ikke er i strid hermed, når henses til, at bilag VI til forordningen indeholder særregler for medregning af perioder forud for den 1. januar 1957 som forsikringsperioder for personer, der opfylder visse betingelser.

Sagens omkostninger

21 De udgifter, der er afholdt af den nederlandske regering og af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, som er forelagt af Raad van Beroep, Amsterdam, ved kendelse af 17. august 1988, for ret:

Artikel 10, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at en national bestemmelse, hvorefter en persons ret til overgangsfordele ifølge national lovgivning kan afslås, alene fordi den pågældende ikke er bosat på den stats område, hvor den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er beliggende, ikke er i strid hermed, når henses til, at bilag VI til forordningen indeholder særregler for medregning af perioder forud for den 1. januar 1957 som forsikringsperioder for personer, der opfylder visse betingelser.

Schockweiler Mancini O'Higgins

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 2. maj 1990.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

F. A. Schockweiler
Formand for Anden Afdeling